

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİM İHTİYAÇLARI

INSERVICE EDUCATION NEEDS OF CLASS TEACHERS TEACHING AT ELEMENTARY
SCHOOLS

İsmet ERGİN¹
Bekir AKSEKİ²
Ebru DENİZ³

Öz

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Çalışma 2008-2009 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Ankara il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 15 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. Uygulama toplam 90 öğretmen ile yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan en önemli bulgu sınıf öğretmenlerinin bilimsel, teknolojik ve toplumsal değişmelere uyum sağlayabilmek, eğitim alanındaki yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazanabilmek, kendilerini geliştirebilmek için hizmet içinde eğitilmeyi gerekli görmeleridir. Sonuç olarak sırasıyla, dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, hiperaktivite eğitim teknolojisi (bilgisayarı öğretim amaçlı kullanma vd.) konularında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının öncelikli olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hizmetiçi Eğitim, Hizmetiçi Eğitimin İhtiyaçları, İlköğretim Okulları, Sınıf Öğretmenleri

Hizmet içi eğitim, hizmet içi eğitim ihtiyacı, ilköğretim okulu, sınıf öğretmenleri. **Abstract** The aim of this study is to determine the needs of class teachers working at elementary schools. The study was conducted at 15 elementary schools that are subordinate to the Ministry of National Education in the city center of Ankara, during the fall term of 2008-2009 School Year. The application was performed with a total of 90 teachers. In the study, “the survey for the determination of the in-service educational needs of class teachers working at elementary schools”, which was developed by the researchers, was used as the data collection tool. The most important finding of the study is that class teachers find it necessary to receive in-service training, in order to harmonize with scientific, technological and social changes, attain the knowledge, skills and behaviors that are required by the innovations and developments in the field of education and to develop themselves. As a consequence, it was determined that the needs of in-service education are prior on the subjects of respectively; attention deficit, learning disability, hyperactivity and educational technology (educational usage of computer etc.).

Key Words: Inservice education, the needs inservice education, elementary school, class teachers.

¹. Dr., Kara Harp Okulu Dekanlığı, Temel Bilimler Bölüm Başkanlığı, ismet.ergin@gmail.com

². Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, bekirakseki@yahoo.com

³. Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, kemane84@hotmail.com

1. GİRİŞ

Bir toplum, gelişebilmek için bireylerinin niteliklerini geliştirmek zorundadır. Bu zorunluluk, bireyleri içinde buldukları topluma uyma, kendilerini geliştirme, mesleki yeterliklerini artırma, ileriye doğru gitme ve yükselme gibi çabaların gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların kazandırılmasını gerektirir. Öğrenme süreci öğretmenler arasında, öğrenciler arasında ve öğretmenlerle öğrenciler arasında olmaktadır (Özer, 2005; Dağlı, 2011). Bilgi ve teknolojiye hızlı gelişmeler ilköğretimde görevli sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitime olan ihtiyacını artırmıştır.

Hizmet içi eğitim kavramı kurumdan kuruma içerik olarak değişiklik gösterse de hedefi bireyi iş yaşamı boyunca yenilemek, kaliteyi arttırmaktır. Hizmet içi eğitim kavramı değişik şekillerde tanımlanabilir; Tezcan'a (1992) göre hizmet içi eğitim belli bir kurumda görevli kişilere, kısa süreli olarak, uğraştıkları alan ile ilgili bilgi vermek için yapılan eğitimidir. Kişilerin hizmetteki verimlilik ve etkinliklerinin araştırılmasına, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve anlayışlarının zenginleştirilmesine yöneliktir. Taymaz (1997) ise özel ve tüzel kişilere ait işyerlerinde belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylerin görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitim olarak tanımlamıştır.

Hizmet içi eğitim her alanda olduğu gibi, eğitim sistemi açısından da büyük önem taşımaktadır (Tanyel, 1999). 21. yüzyılın başında olduğumuz şu günlerde dünyanın nüfusu ile birlikte okul çağı nüfusunun da artarak, eğitime olan gereksinimi büyük boyutlara ulaştırmış, çağın getirdiği gelişmeler öğretmenlik mesleğini de etkilemiştir. Bu nedenle yeterli sayıda ve nitelikte öğretmen yetiştirilmesinin yanı sıra, görev başındaki öğretmenlerin hizmet içinde, çağın gelişmelerine uygun bilgi ve becerilerle donatılmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti döneminin eğitim politikalarında özellikle ilköğretime önem verildiği bilinmektedir (Doğan, 2005). TBMM'nin "Öğretmen Sorunları" ile ilgili meclis araştırma komisyonu raporunda;

"Bir ülkede öğretmenler ve öğretmenlik mesleği yeterli niteliğe ulaşmadıkça, o ülkede en iyi eğitim sistemi ve en yüce eğitim amaçları bulunsa, öğretmenlere en ekonomik imkânlarda sağlanmış olsa da, hedeflenen bilgi toplumuna ulaşılamaz" (Ataunal, 2003) denilmektedir. Hizmet içi eğitime ilişkin sorunları Aytaç (2000) şöyle sınıflandırmıştır:

- ✓ Hizmet içi eğitim birimlerinin örgütlenme sorunları
- ✓ Hizmet içi eğitim birimlerinde çalışan ve bu faaliyetlere katılan personelin özlük hakları ile ilgili sorunlar
- ✓ Hizmet içi eğitim birimlerinde çalışan personelin nitelik ve nicelik sorunları
- ✓ Hizmet içi eğitimde koordinasyon sorunları

Bu bağlamda hizmet içi yetiştirmeler büyük önem taşımaktadır. Zamanının çoğunu okulda geçiren öğretmen mesleki gelişimi için yeterli vakit, maddi koşullar, sosyal çevre bulamaması halinde mesleki gelişim ihtiyacını hizmet içi eğitim yoluyla karşılayabilmelidir. Bir öğretmenin meslek

yaşantısında öncelikli olarak branşını karşılayabilecek, çağın gerektirdiği teknoloji ve iletişimle başa çıkabilecek faaliyetlerin belirlenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir. Örneğin, Özyürek (1981), bilimdeki değişimler, toplumdaki değişimler, okullardaki değişimler, öğretmenlerin kendilerinin değişmesi, öğretim süreçlerindeki değişimler, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinden kaynaklanan eksikliklerinin giderilmesi ve iletişimdeki boşlukların doldurulması zorunluluğu gibi nedenlerden dolayı öğretmenlerin hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bu bilgiler ışığında herhangi bir örgün öğretim kurumundan mezun olmanın herhangi bir meslekte yaşam boyu görev yapabilmeye yetemeyeceğini söylemek mümkündür. Gelişim ve değişimlerin hız kazandığı günümüzde, istihdam edilmiş her bireyin eğitimini yaşam boyu sürdürebileceği imkânların ve koşulların sağlanabilmesinin çok daha önem kazandığı söylenebilir. Bu bağlamda Küçükahmet (1992), hizmet içi eğitimi temelde; (a) yeniden eğitim, (b) ilave eğitim ve (c) ileri eğitim olmak üzere üç türe ayırmaktadır.

Taymaz (1997), hizmet içi eğitimi, personelin ihtiyaçlarını karşılamak ve amaçlara ulaşmak üzere hazırlanan, kurum içi ve dışı, iş başı ve iş dışı hizmet içi eğitim programları uygulama evrelerine ve genel amaçlarına göre altı şekilde sınıflandırmıştır. Bunlar:

- ✓ Oryantasyon eğitimi
- ✓ Temel eğitim
- ✓ Geliştirme eğitimi
- ✓ Tamamlama eğitimi
- ✓ Yükseltme eğitimi
- ✓ Özel alan eğitimi

Öğretmenin hizmet öncesi aldığı eğitim, adaylık süresi içinde ve asil memurluk süresi içerisinde verilecek eğitim ile meslek hayatı boyunca eğitim alması sağlanarak, hizmet içi eğitimin “sürekli eğitim” ilkesinin uygulanması amaçlanmaktadır. Hizmet içi eğitim programları, öncelikle kurumun amacına uygun olarak personelin eğitim ihtiyacına göre hazırlanır. Bununla birlikte; Öğretmenlik Meslek Bilgisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Program Geliştirme, Atatürk İlke ve İnkılapları, Eğitim Yönetimi, Bilgisayar, Yabancı Dil, Ön lisans ve Lisans tamamlama programlarına da yer verilebilir. Bu programlar hazırlanırken hizmet içi eğitim verilecek personelin gereksinimi ve konuların öncelik sırası dikkate alınmalıdır. Türkiye’de örgütlü hizmet içi eğitime 1960 yılında, Millî Eğitim Bakanlığında “Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu”nun kurulması ile başlanmış ve 1975 yılında bu büronun adı “Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı” olarak değiştirilmiştir.

Hizmet içi eğitim, Bakanlığın personeline yönelik iş verimini artırmak, bilgi ve becerilerini yenilemek, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek, hizmet kalitesini yükseltmek amacı ile konferans, seminer ve her türlü eğitim faaliyeti düzenlemektir. Bu bağlamda ülkemizdeki

üniversitelerde uygulanan öğretmen eğitimi programlarının geliştirilmesi amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı ile Yüksek Öğretim Kurulu arasında bir takım işbirlikçi çalışmalarının sürdürüldüğü dikkati çekmektedir. 1998 yılında uygulamaya konulan “Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması” projesi bu alanda fark edilebilir nitelikte bir ilerlemenin sağlanmasında önemli bir adım olarak kabul edilebilir. Buna ilaveten, uygulamadaki öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin sağlanmasına yönelik farklı etkinliklerin de yürütüldüğü bilinmektedir. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) kapsamında oluşturulan Müfredat Laboratuvar Okullarında (MLO) okul merkezli hizmet içi eğitim çalışmalarının başlatılması, iş başındaki öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesine dönük atılmış çok önemli bir girişim olarak değerlendirilmektedir (Çetinkaya, 1999). Buna rağmen, uygulamadaki öğretmenlerin mesleki gelişmelerini sağlamaya yönelik nitelikli hizmet içi eğitim uygulamalarının bir türlü gerçekleştirilemediği ve bu süreçte birçok sorunun yaşandığına dikkat çekilmekte ve uygulanan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılmasına ihtiyaç duyulduğu ilgili birçok araştırmanın ortak sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Özyürek, 1981; Taymaz, Sunay ve Aytacı, 1997; Boydak, 1999; Çetinkaya, 1999; Bağcı ve Şimşek, 2000; Çevikbaş, 2002).

Okula Dayalı Hizmet İçi Eğitim Modelleri: Bir öğretmen adayı mesleğinde çeşitli evrelerden geçer ve her bir evrede de kendisinin ilgileri ve ihtiyaçları farklıdır. Bu farklı ilgi ve ihtiyaçların karşılanabilmesi için ise farklı hizmet içi eğitim modellerinin uygulanmasını gerekli kılar. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerine yönelik, yerinden yönetim anlayışının benimsendiği dünyadaki birçok eğitim sistemlerinde yaygın olarak kullanılan okul merkezli hizmet içi eğitim modellerinden bazıları aşağıda verilmiştir. Bu modellerin hepsi de, öğretmenlere okul ortamında birbirleriyle karşılıklı etkileşimde bulunma, bir konu üzerinde beraberce çalışma ve dolayısıyla da birbirlerinden öğrenme fırsatı tanımaktadır. Okul merkezli hizmet içi eğitim modelleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Danışmanlık Sistemi: Danışmanlık sistemi, okuldaki deneyimli bir öğretmen (danışman) ile öğretmenliğe yeni başlamış bir öğretmen (danışan) arasında karşılıklı anlayış esasına dayalı olarak kurulan ve bir öğretim yılı süresince yürütülen plânlı, dinamik bir süreçtir.

2. Çalışma Grupları: Çalışma grupları ikiden fazla (genellikle iki ile altı) öğretmenin bir araya gelerek oluşturdukları ve öğrenme amaçlı olan topluluklardır (Murphy, 1992).

3. Akran Değerlendirmesi: Akran değerlendirme, iki öğretmenin karşılıklı anlayış çerçevesinde bir araya gelerek birbirlerinin sınıflarını periyodik olarak gözlemleri, yaptıkları gözlemleri birbirleri ile tartışmaları ve ulaşılan sonuçlara bağlı olarak da kendilerinde değişiklikler yapmaları esasına dayanır (Glatthorn, 1987).

4. Aksiyon Araştırması: Yüzyıllar boyu insanlar sürekli olarak çevrelerinde gelişen olayları veya problemleri anlamaya, açıklamaya, kontrol etmeye, değerlendirmeye ve tahmin etmeye yönelik çabalar içinde olagelmışlerdir. Çünkü bir insanın günlük hayatta karşılaştığı herhangi bir probleme çözüm üretebilmesi için, o kişinin öncelikle o problem hakkında geçerli ve güvenilir (yani, doğru)

bilgilere ihtiyacı vardır. Bu çerçeveden bakıldığında, insanlar tarih boyunca karşılaştıkları problemleri çözerken başlıca dört farklı türdeki bilgi kaynaklarından faydalandığı görülmektedir: (a) Eski Uygulamalar, (b) Otorite Figürleri, (c) Kişisel Deneyimler ve (d) Bilim (Karasar, 1998).

5. Örnek Olay İncelemesi: Örnek-olay modelinde, bir grup öğretmen bir araya gelerek kendi deneyimleri hakkında önce kısa hikâyeler yazarlar, daha sonra o hikâyeleri gruptaki diğer üyelere yüksek sesle okurlar ve onları meslektaşları ile tartışırlar.

6. Öğretmen Liderliği: Hemen her okulda, öğretmenlerin karşılaştıkları eğitim ve öğretim ile ilgili problemlerin etkin çözümü için danışabileceği ve fikir sorabileceği informal bir öğretmen lideri vardır. Bu bağlamdaki liderlik, öğretmenin hiyerarşik statüsünden çok onun sahip olduğu alan bilgisine, öğretmenlik tecrübesine ve kişiler arası ilişkilerdeki duyarlılığına bağlıdır.

Özdemir (1997)'e göre hizmet içi eğitimde genel ilke, kişinin çalıştığı birim, mümkün değilse ilçe, il, bölge ve ülke düzeyinde bir sıra izlenmelidir. Yukarıda ifade edilen hizmet içi eğitim modelleri süreklilik, sistemlilik ve okul merkezlilik adı verilen üç ilke üzerine kurulmuştur.

Türkiye'de öğretmenlere yönelik planlanan hizmet içi eğitim faaliyetleri merkezi olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı (HİEDB) tarafından düzenlenip yürütülürken, mahalli hizmet içi eğitim ihtiyacını karşılamaya dönük kurs programları ise, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri (MEM) tarafından yıllık olarak planlanıp uygulanmaktadır. Bununla birlikte, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı (HİEDB) tarafından organize edilen ve yıllık faaliyet planlarında belirtilen kursların farklı alanlarda ve sınırlı sayıda öğretmenin katılımına yönelik olduğuna dikkati çekmekte ve ülkenin değişik bölgelerinde, farklı fiziksel ve sosyal şartlara sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bunlardan faydalanmasını güç ve hatta imkânsız hale getirmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek ve çözüm yollarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkartmaktır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine alt başlıklarına yer verilmiştir.

Çalışma Grubu: Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim ve öğretim yılında Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma evrenindeki bütün öğretmenlere ulaşma güçlüğü dikkate alınarak, Ankara il merkezindeki 4 eğitim bölgesinden 15 okul rastgele seçilmiş, böylece toplam 15 okuldaki 90 öğretmen örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1'e göre araştırma kapsamındaki kadınların erkeklerden daha fazla olduğunu, yapılan uygulamanın genç bir öğretmen grubuna hitap ettiği, öğretmenlerin çoğunlukla lisans mezunu oldukları, okullardaki sınıf öğretmenliği branşında yeni öğretmenlerin arttığı söylenebilir.

Tablo 1: Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Kadın	64	71,1
Erkek	26	28,9
<i>Yaş</i>		
20-40	64	71,1
40-60	26	28,9
<i>Eğitim Durumu</i>		
Ön Lisans	8	8,9
Lisans	67	74,4
Yüksek Lisans	13	14,4
Doktora	2	2,2
<i>Kıdem (yıl)</i>		
1-5	14	15,6
6-10	19	21,1
11-15	29	32,2
16-20	16	17,8
21 ve üzeri	12	13,3

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen “İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarını Belirleme” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere ilişkin 5 soru, ikinci bölümde ise; hizmet içi eğitim ihtiyacını belirlemeye yönelik 21 ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu 3 soru olmak üzere toplam 29 madde yer almıştır. Veri toplama aracının kapsam geçerliliği konusunda konu alanı uzmanı öğretim üyelerinin görüş ve önerileri de alınmıştır. Veri toplama aracı Likert tipi beşli dereceleme sistemine göre geliştirilmiştir. Veri toplama aracında yer alan görüşlere katılma dereceleri, “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracına son şekli verildikten sonra, Ankara il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinden rastgele yolla seçilen öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlere dağıtılan 100 veri toplama aracından 90'ı geri dönmüştür. Bu nedenle toplam 90 öğretmen görüşü değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin çözümlenmesinde SPSS 16,0 istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Likert, eşit aralıklı bir veri toplama aracı türü olduğundan ve bu çalışmada da 5'li Likert tipi ölçek

kullanıldığı için $4/5=0,80$ işlemi ile her bir aralığın ne kadar artması gerektiği bulunur. Veri toplama aracında belirtilen görüşlerin aritmetik ortalamalarının değerlendirilmesinde ölçekte yer alan maddeler için; 1,00-1,79 arasındaki ortalama değerlerin “hiç katılmıyorum”, 1,80-2,59 arasındaki ortalama değerlerin “katılmıyorum”, 2,60-3,39 arasındaki ortalama değerlerin “kısmen katılıyorum”, 3,40-4,19 arasındaki ortalama değerlerin “katılıyorum” ve 4,20-5,00 arasındaki ortalama değerlerin ise “tamamen katılıyorum” derecesinde yer aldığı kabul edilmiştir (Dağlı ve Baysal, 2011). Ölçek maddelerine verilen yanıtlar, bu puan değerine göre istatistiksel veriler olarak kaydedilmiş ve çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma bulguları ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için yapılan bu çalışmada ilköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının dağılımı Tablo 2’de yer almıştır.

Tablo 2’de, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına yönelik verdikleri yanıtların betimsel istatistikleri incelendiğinde; “Bilimsel, teknolojik ve toplumsal alandaki gelişmeler hizmet içi eğitim almalarını zorunlu kılar” ifadesine, ($\bar{x}=4,22$) “tamamen katılıyorum” düzeyinde, “Hizmet içi eğitim, eğitim alanındaki yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırır.” ifadesine ($\bar{x}=3,80$) “katılıyorum” düzeyinde, “Sınıf öğretmenlerinin kendilerini mesleki açıdan geliştirebilmeleri için hizmet içi eğitim ihtiyacı bulunmaktadır.” ifadesine ise ($\bar{x}=4,17$) “katılıyorum” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin ihtiyaç duydukları hizmet-içi eğitim konuları dikkate alındığında sırasıyla; “Dikkat eksikliği olan çocukların eğitimi” ihtiyacı ($\bar{x}=4,28$) “tamamen katılıyorum”; “Hiper aktivite bozukluğu olan çocukların eğitimi” ($\bar{x}=4,12$), “Eğitim teknolojisine (bilgisayarı öğretim amaçlı kullanma vd.) yönelik” ($\bar{x}=4,12$), “Öğrenme güçlüğü olan çocukların eğitimi” ($\bar{x}=4,11$) ihtiyacının ise “katılıyorum” düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Yine üstün yetenekli ve zekâlı çocukların eğitimi, gelişim ve öğrenme psikolojisi, güzel sanatlar (müzik, resim, vitray, origami vd.), kaynaştırma eğitimine yönelik, yeni öğretim yöntemlerine yönelik (öğrenci merkezli yaklaşım), ölçme ve değerlendirme konusunda, rehberlik faaliyetleri konusunda, yabancı dil bilgisini geliştirmek amacıyla, kalabalık sınıflarda sınıf yönetimine yönelik hizmet içi ihtiyaçları “katılıyorum” düzeyinde; ses temelli cümle yönteminin öğretimi, mevzuat (özlük hakları, ilsis, müracaat, şikâyet, denetleme, sevk işlemleri vd.) ve okul çevre işbirliğine yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçları “kısmen katılıyorum” düzeyinde; sınıflara yönelik eğitimler konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacı ise “katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Bulgular genel olarak incelendiğinde ortaya çıkan en önemli noktalar bilimsel, teknolojik ve toplumsal değişmelerle ilişkilidir. Bu bulgular hizmet içi eğitim ihtiyaçları hakkındaki anlayışımızın teknoloji ile paralel olarak gelişmekte ve ilerlemekte olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2: İlköğretim Okullarında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları

<i>Ölçek Maddeleri</i>	$\bar{X}$	S
1. Bilimsel, teknolojik ve toplumsal alandaki gelişmeler sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim almalarını zorunlu kılar.	4,22	8,45
2. Hizmet içi eğitim, eğitim alanındaki yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırır.	3,80	9,27
3. Sınıf öğretmenlerinin kendilerini mesleki açıdan geliştirebilmeleri için hizmet içi eğitim ihtiyacı bulunmaktadır.	4,17	8,11
4. Stresle başa çıkma yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitim almak isterim.	3,71	1,211
5. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	4,11	9,29
6. Dikkat eksikliği olan öğrenciler konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	4,28	8,08
7. Eğitim teknolojisine (bilgisayarı öğretim amaçlı kullanma vd.) yönelik hizmet içi eğitim almak isterim.	4,12	8,97
8. Hiper aktivite bozukluğu olan çocuklar ile ilgili hizmet içi eğitim almak isterim.	4,12	8,85
9. Güzel sanatlara yönelik (müzik, resim, vitray, origami vd.) hizmet içi eğitim almak isterim.	3,84	1,070
10.Üstün yetenekli ve zekâlı çocuklar konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	4,04	8,98
11.Gelişim ve Öğrenme psikolojisi konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	3,89	1,081
12.Ses temelli cümle yönteminin öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim almak isterim.	3,33	1,254
13.Kaynaştırma eğitimine yönelik Hizmetiçi eğitim almak isterim.	3,82	1,087
14.Yeni öğretim yöntemlerine yönelik (öğrenci merkezli yaklaşım, drama, orff vd.) hizmet içi eğitim almak isterim.	3,80	1,245
15.Birleştirilmiş sınıflara yönelik eğitimler konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	2,57	1,366
16.Yabancı dil bilgimi geliştirmek amacıyla hizmet içi eğitim almak isterim.	3,51	1,368
17.Okul-çevre işbirliğine yönelik hizmet içi eğitim almak isterim.	3,21	1,195
18.Kalabalık sınıflarda sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitim almak isterim.	3,50	1,256
19.Rehberlik faaliyetleri konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	3,59	1,160
20.Mevzuat (özlük hakları, İsis, müracaat, şikâyet, denetleme, sevk işlemleri vd.) konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	3,31	1,295
21.Ölçme ve değerlendirme konusunda hizmet içi eğitim almak isterim.	3,67	1,161

Araştırmada yanıtı aranan açık uçlu sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular incelendiğinde;

1. Sınıf öğretmenlerinin belirtilen hizmet içi eğitimlerin dışında önem sırasına göre iletişim, halk oyunları, diksiyon, anne-baba eğitimi, tiyatro eğitimi, yeni müfredat, web tasarımı, mesleki etik, baba destek programı, evde eğitimi yönlendirme ve yöneticilik konularında da hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğu,

2. Verilen hizmet içi eğitimlerin öğrenciyi daha iyi anlama, sınıf yönetimi, teknolojiyi kullanma, aktif öğrenme, tecrübe ve pratik bilgi kazanma hususlarında sınıf öğretmenlerine katkı sağladığı,

3. Milli Eğitim Bakanlığınca verilen hizmet içi eğitimlere ilişkin olarak öğretmenlerce; konuların soyut işlendiği ve işlevsel olmadığı, sınıfların kalabalıklığı, eğitimin verildiği yerin fiziki ve teknolojik şartlarının uygunsuzluğu, hizmet içi eğitimlerin okul eğitimlerinin devam ettiği veya öğretmenlerin dinlenme zamanlarında yapıldığı, hizmet içi eğitimin yapıldığı yere ulaşım sorunlarının bulunduğu bu nedenle eğitimlerin kendi okullarında yapılmasının daha uygun olacağı, eğitimi veren kişilerin konuların uzmanı ya da yeterince bilgili olmaması sebebiyle eğitimlerin amacına ulaşmadığı ve verimli olmadığı, eğitimlerin üstün körü verildiği slâytlerin okunması şeklinde geçtiği, bazı eğitimlerin süreleri ile öğretim yöntemi ve müfredatının yetersiz olduğu, eğitim planlamalarının ihtiyaçlar belirlenmeden sağlıksız bir şekilde planlandığı, eğitim sonunda değerlendirme ve belgelendirmede eksiklik ve yanlışlıklar yapıldığı, eğitim denetlemelerinin gereği gibi yapılmadığı konuları karşılaşılan sorunlar olarak belirtilmiştir. Bunların yanında, öğretmenlerin hizmet içi eğitimle ilgili genel olarak görüşleri cinsiyetlerine, kıdemlerine ve daha önce hizmet içi eğitim alma durumlarına göre farklılaşmaktadır.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışma, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için yapılmıştır. Bu çalışmada hizmet içi eğitim ihtiyaçları ve hizmet içi eğitim verilirken ortaya çıkacak olan muhtemel sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; birinci olarak sınıf öğretmenlerin bilimsel, teknolojik ve toplumsal değişmelere uyum sağlayabilmek, eğitim alanındaki yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazanabilmek ve kendilerini geliştirebilmek için hizmet içinde eğitilmeyi gerekli gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan birkaç önemli sonuca ulaşılabılır; öğrenim sırasında edinilen bilgilere yenilerinin eklenmesi, değişmesi ve bu değişimin son yıllarda daha hızlı yaşanmasıdır. Bu bulgu Uçar ve İpek'in (2006) bulgusu ile çelişirken Gültekin ve Çubukçu (2008) tarafından yapılan bir çalışmada elde edilen çalışanların yenilik ve gelişmelere kolaylıkla uyumuna yardım ettiğini belirten bulgularla paralellik göstermektedir.

Başkan'ın (2001) öğretmenlere hizmet içi eğitim programlarında alandaki yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak ve hizmet öncesi eğitimin eksiklerini tamamlamak gibi amaçlara ulaşılması çok önemlidir, bulgusu ile Hamdan (2003) ilköğretim

öğretmenlerinin katıldıkları hizmet içi eğitim etkinliklerinin temel amacının büyük çoğunlukla alandaki gelişmeleri izlemek olduğu biçimindeki bulgusu ile de paralellik göstermektedir.

İkinci olarak araştırma sonucunda sırasıyla dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, hiperaktivite, eğitim teknolojisi (bilgisayarı öğretim amaçlı kullanma vd.), konularında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının öncelikli olduğu görülmüştür. Üçüncü olarak bu eğitim ihtiyaçlarını sırasıyla üstün yetenekli ve zekâlı çocukların eğitimi, gelişim ve öğrenme psikolojisi, güzel sanatlar (müzik, resim, vitray, origami vd.), kaynaştırma eğitimi, yeni öğretim yöntemleri (öğrenci merkezli yaklaşım, drama vd.), ölçme ve değerlendirme, rehberlik faaliyetleri, yabancı dil bilgisini geliştirme, kalabalık sınıflarda sınıf yönetimi, ses temelli cümle yönteminin öğretimi, mevzuat (özlük hakları, İLSİS, müracaat, şikâyet, denetleme, sevk işlemleri vd.) ve okul çevre işbirliği, birleştirilmiş sınıflara yönelik hizmet içi eğitim konuları takip etmektedir. Bu bulguları Durmuş'un (2003) araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliğinde öğretilenlerin öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine yardımcı olduğu; Kanlı ve Yağbasan'ın (2002) düzenlenen hizmet içi eğitim kursunun öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmede etkili olduğu bulguları desteklemektedir. Bu sonucun sebebinin üniversitelerde verilen eğitimler sırasında bu konulara yeterince değinilmemesi veya sadece teorik bilgi olarak verilip pratik olarak uygulanmamasıdır.

Bu çalışmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin ölçekte açık uçlu olarak sorulan sorulara verdikleri cevapların analiz sonuçları incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin belirtilen hizmet içi eğitimlerin dışında iletişim, halk oyunları, diksiyon, ana-baba eğitimi, tiyatro eğitimi, yeni müfredat, web tasarımı, mesleki etik, baba destek programı, evde eğitimi yönlendirme ve yöneticilik konularında da hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğu, verilen hizmet içi eğitimlerin öğrenciyi daha iyi anlama, sınıf yönetimi, teknolojiyi kullanma, aktif öğrenme, tecrübe ve pratik bilgi kazanma hususlarında sınıf öğretmenlerine katkı sağladığı, verilen hizmet içi eğitimlere ilişkin olarak öğretmenlerce; konuların soyut işlendiği ve işlevsel olmadığı, eğitimin verildiği yerin fiziki ve teknolojik şartlarının uygunsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları konulu bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda öneriler geliştirilmiştir.

1. Öğretmenler hizmet içi eğitime alınmadan önce eğitim ihtiyaçları saptanmalı ve eğitime alınan kişiler objektif kriterlere göre belirlenerek öğretmenlerin sayısı programın etkiliği için uygun sayıda tutulmalıdır.

2. Hizmet içi eğitim faaliyetleri öğretmenlerin ihtiyaçları, istek ve beklentileri doğrultusunda planlı ve sistemli olarak düzenlenmeli; yönetici ve öğretmenlerin bu faaliyetlere katılımı teşvik (ücret, terfi, atama vd. yollarla) edilerek bu faaliyetler öğretmenler açısından uygun zamanlarda yapılmalıdır.

3. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü yerler öğretmenlerin bütün ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olmalı ve programın amaçladığı bilgi ve beceriler öğretmenlerin öğrenmelerini kolaylaştırıcı yöntem-teknik ve araç-gereç kullanılarak, alanlarında uzman kişilerce kazandırılmalıdır.

4. Hizmet içi eğitim uygulamalarının sonunda objektif kriterlere göre değerlendirme yapılmalı, katılan öğretmenlerin öğrendiklerini okullarında uygulayabilmeleri için gerekli ortamlar sağlanmalı ve uygulamanın yapılıp yapılmadığı denetlenmelidir.

5. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenirken onların hizmet içi eğitimden geçirilmelerini gerekli kılan etmenler dikkate alınmalıdır.

6. Öğretmenler, hizmet içi eğitimi kendilerine katkı getiren bir etkinlik olarak görmekte, dolayısıyla hizmet içi eğitimin yararına inanmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin bu olumlu eğilimlerinden yararlanmalı, onlara sürekli olarak hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.

7. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Eğitim Bilimi ve Eğitim Teknolojisi alanlarındaki gelişmeleri, yeni programlarla ilgili örnek uygulamaları da gösteren televizyon programları hazırlamadır. Bu konulara ilişkin CD'ler hazırlayıp hizmet içi eğitim birimlerine, merkezlere ve okullara göndermelidir.

KAYNAKÇA

- Ataunal, A. (2003). *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen*. Ankara: Milli Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aytaç, T. (2000). Hizmet içi Eğitim Kavramı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 66-69.
- Bağcı, N., Şimşek, S. (2000). Milli Eğitim Personeline Yönelik Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış, *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 9-12.
- Başkan, H. (2001). "İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Hizmet içi Eğitim Programlarının Etkililiğine İlişkin Algı ve Beklentileri (Denizli İli Örneği)". "Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boydak, M. (1999). Hizmet içi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, "Yayınlanmamış Doktora Tezi", Elazığ.
- Çetinkaya, T., Z. (1999). "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünde İlk Kademe Yöneticilerine Dönük Olarak Düzenlenen Hizmet içi Eğitim Çalışmalarının İhtiyaç Saptama Açısından Değerlendirilmesi." "Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi." Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevikbaş, R. (2002). *Hizmet içi Eğitim ve Türk Merkezi Yönetimindeki Uygulaması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Glatthorn, A. (1987). Cooperative Professional Development Peer Centered Options for Teacher Growth. *Educational Leadership*, 31-35.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim Öğretmenlerinin Hizmet içi Eğitime İlişkin Görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 12-16.

- Dağlı, A., Baysal, N. (2011). İlköğretim II. Kademedeki Görevli Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına ve Bunların Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.esosder.org)*, 10, 38, 61-78.
- Doğan, C. (2005). Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *BİLİG, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 133-149.
- Durmuş, E. (2003). Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Ankara İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamdan, N. (2003). “İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin, Milli Eğitim Bakanlığı’nın Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri Hakkındaki Görüşleri”. “Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kanlı, U. ve Yağbasan, R. (2002). 2000 Yılında Ankara’da Fizik Öğretmenleri İçin Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış, *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (1992). *Hizmet İçi Eğitim Teori ve Uygulamalar*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Murphy, C. (1992). Study Groups Foster Schoolwide Learning. *Educational Leadership*, 71-74.
- Özdemir, S. (1997). Her Organizasyon Hizmet İçi Eğitim Yapmak Zorundadır. *Milli Eğitim Dergisi*, 17-19.
- Özer, M., A. (2005). Etkin Öğrenmede Yeni Arayışlar: İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Buluş Yoluyla Öğrenme. *BİLİG, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 105-131.
- Özyürek, L. (1981). Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, 102.
- Uçar, R. ve İpek, C. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin MEB Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. III, (1), 34-53.
- Taymaz, A., H. (1997). *Hizmet İçi Eğitim "Kavramlar, İlkeler, Yöntemler"*. Ankara: Tapu ve Kadastro Vakfı Matbaası.
- Taymaz, A., H., Sunay, Y., Aytaç, T. (1997). Hizmet İçi Eğitimde Koordinasyon Sağlanması Toplantısı, *Milli Eğitim Dergisi*, 133, 13-17.
- Tanyel, A. (1999). İlköğretim Okullarında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacı. “Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.” Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezcan, M. (1992). *Eğitim Sosyolojisi* (Gen. 8.Baskı), Ankara, Zirve Ofset, 1992.